

Hindi Urdu for Health

The Practice of Medicine in Hindi and Urdu

repositories.lib.utexas.edu/handle/2152/64261

Hindi Urdu Flagship | South Asia Institute | Department of Asian Studies | The University of Texas at Austin

---

Patterns of Conversation

South Asia in general, and India specifically, are regions with immense diversity in culture and language. Because of this conversations about medicine between doctors and patients takes different forms from one region to another. This is especially true when we look at urban, suburban and rural doctor-patient interactions. Added to these is the element of gender. Owing to the somewhat conservative worldview of gender interactions, even doctor-patients conversations might become colored by it. The clips in this section show variations of patterns of conversation in the practice of conventional medicine.

CONVERSATION ON DIAGNOSIS AND TREATMENT - PART THREE

Video URI: hdl.handle.net/2152/65840

Contents:

Hindi Transcription	2
Hindi Vocabulary	5
Hindi Questions	7
Urdu Transcription.....	8
Urdu Vocabulary	13
Urdu Questions	15

Hindi Transcription

आप बताओ क्या हुआ है?

अब शुरू करें...

इनका चेहरे से ऐसा लग रहा है कि इनका जो है ना, कोई दिल का साइज़ बढ़ा हुआ है और वो ईको से पता लगेगा...

तो ये कब से चालू करनी है?

ये दवाई खाते हो गये सात दिन...

पांच...

हां...

अभी खा रहे हैं ना दवाई? तो अभी ज्यादा क्या प्रॉब्लम है?

एक-एक चम्मच ये चार दफा दो...

ये...

बच्चे की दवाई दे दूं...

ना उठा जा रहा है... सांस नहीं है...

शाम को दे दूं...

बैठा भी नहीं जाता... खड़ा भी नहीं हुआ जा रहा, चक्कर आ रहा है बहुत ज्यादा.....

सांस लो.....

103 बुखार है आपको...

खांसी तो बहुत तेज है...

किसको? किसको?

जे.के. साहब को...

103 है...

खांसी, खांसी-वांसी है?

खांसी तो नहीं है लेकिन कमजोरी बहुत है शरीर में... कमजोर तो सबसे है.....

सर, पैसे कितने हुये बच्चे के?

110...

एक टीका ले के आना इनका...

जे.के. साहब का... ये, टीका ले के आओ...

इसके 70 रुपये हो गये...

बी.पी. तो ठीक है, पैरों में सूजन तो नहीं है?

सूजन तो ना है... चेहरे पर है...

पहले से कम है...

अच्छा, अभी तो इन्जेक्शन लगा देते हैं इनको, कुछ आराम आयेगा... या तो फिर इनका एक बार हार्ट वाले डॉक्टर से चैकअप करा लो...

जी...

हैं... इनका क्योंकि कुछ लग रहा है थोड़ा हार्ट में साइज जो है बढ़ा हुआ है... और दवाई तो जब तक आप चैकअप करायें एक-दो दिन में, पर जल्दी कराओ... एक-दो दिन में, जब तक करायें ये दवाई ठीक है चलने दो... ये भी दिखा देना के ये भी दवाई खा रहे हैं हम... ठीक है ना?

ठीक है...

और ये इनको लाल वाला और एक वो...

ठीक है, आप इधर आ जाओ...

(.....) दे दो...

बैठो, पीछे बैठो...

आप इधर आ जाओ...

इनको रात को तीन बजे से बुखार हो रहा है...

आप ये टीका ले आओ...

दिन में ठीक थे ये.....

हां, दिन में ठीक थे, चार बजे से बुखार हो रहा है.....

रात को बुखार आ रहा है..... दस्त, उल्टी, खांसी.....

आप इधर आओ.....

रात को आये थे, दुकान बंद हो गई थी.....

लैटरिन में भी, ठीक से करी नहीं है इन्होंने.....

हां..... बैठो.....

एक तो कमजोरी बहुत है... पहले से तो बेहतर है...

चला भी नहीं जा रहा शरीर से...

बात ये है ना, इतने दिन तो तुम्हें कहते रहे, छोड़ दे, छोड़ दे, छोड़ दे...

बाकी सब कुछ ठीक है... उल्टी-वुल्टी सब सही है...

मुंह खोलो, मुंह खोलो... रात को नहीं पी?

कहां पी के आया हूँ मैं...

नहीं पी रहा...

कब से नहीं पी रहे?

यहां छाती में...

सांस लो...

ये दर्द तो नहीं है... ये...

हां, ये ही दर्द बता रहे थे, रात को खांस रहे थे ना...

एक इनका अल्ट्रासाउंड कराओ पेट का...

(खांसने की आवाज)

दिनेश इनकी आई.वी. निकलवाओ...

उल्टी-वुल्टी तो नहीं आ रही, बस शरीर में बहुत कमजोरी है...

चाय बोल दी...

चाय तो बोल दी है...

हिचकी आ रही ना उल्टी आ रही है... बस शरीर में बहुत कमजोरी है...
बैठ जाओ, बैठ जाओ...
बुखार पता नहीं कैसे चढ़ गया है... ठंड से... कॅपकॅपी...
ये मेरे को लीवर में कुछ लगता है इनके... लीवर में पस लग रही है, इसलिये इतना तेज बुखार है इनको...
चैकअप तो कराया था उस दिन...
नहीं, एक अल्ट्रासाउंड कराओ...
कराना पड़ेगा?
हां...
कब? आज करा लें?
अभी कराओ... मतलब थोड़ी देर में... अभी तो टीका-वीका लगा देते हैं... और या तो अभी करा लो या शाम को कहे तो
शाम को करा लो... शाम को रिपोर्ट...
नहीं, अभी करा लेते हैं...
शाम को...
शाम तक रिपोर्ट दे देंगे वो?
हां... और अब तो इनको टीका लगा देते हैं... ये टीका ले आओ थोड़ा...
एक बार या तो इनका हार्ट का दिखा लो... हार्ट वाले डॉक्टर को दिखा दो ना... और चैक इसको करा लेना... बाकी, तब
तक दवाई जो दे रहे हैं वो ठीक है...
कहां दिखाना पड़ेगा?
एक तो सांस के लिये टीका लगा दे, एक ताकत का लगा दे...
गंगाराम में दिखा लो...
गंगाराम?
हां...
इनको (.....) लगा दें...
डॉक्टर साहब, एक तो सांस चढ़ रही है...
कब से?
आज सुबह से... रात से...
सांस लो...
शूगर तो नहीं है... शूगर...
नहीं...
कब चैक कराई है शूगर...
शूगर... आठ-दस दिन हो गये...
कम चल रही है...
ठीक चल रही है?
कम चल रही है...
अब सूई लगायें क्या करें?
जो ठीक समझो वो करो...

नहीं, एक तो सांस में भी दिक्कत है...
 खांसी, बहुत ज्यादा खांसी है...
 रात को ड्रिंक भी करी है?
 रात को, हां...
 क्यों?
 अब क्या करें साहब,
 इतने समझदार हो... अब पांच सौ वाला देंगे...
 (खांसने की आवाज़) खांसी का बहुत बुरा हाल है...
 ये ना डैरीडैक्सा लगा दे इनको...
 ये देख, एमकोड आधी-आधी...
 ये लो, एक सूई लगाओ... चलो...
 पीछे बैठो...
 इधर आ जाओ...
 पीछे बैठ जाओ...
 इधर आओ ना इधर...
 बैठो आप... पढ़ लिया...
 हां...

Hindi Vocabulary

Face	चेहरे से
	ऐसा लग रहा है
Increased heart size	दिल का साइज बढ़ा हुआ
	ईंको
	कब से चालू करनी है
Medicine was taken for seven days	दवाई खाते हो गये सात दिन
Is not going up	ना उठा जा रहा है
Not breathing	सांस नहीं है
	बैठा भी नहीं जाता
	खड़ा भी नहीं हुआ जा रहा
Dizzy	चक्कर आ रहा है
Take a breath	सांस लो
You have fever	बुखार है आपको
	खांसी तो बहुत तेज है

Cough	खांसी
Very weak	कमजोरी बहुत है
Weak	कमजोर
Vaccine	टीका
Swelling of the feet	पैरों में सूजन
Swelling, puffiness, tumidity, inflammation	सूजन
	पहले से कम है
	इन्जैक्शन लगा देते हैं
	हार्ट वाले डॉक्टर
Have a checkup	चैकअप करा लो
Have it done quickly	जल्दी कराओ
Fever	बुखार
Was fine during the day	दिन में ठीक थे
Fever comes at night	रात को बुखार आ रहा है
Diarrhea	दस्त
Vomiting	उल्टी
Cough	खांसी
	लैटरिन में भी, ठीक से करी नहीं है
Weakness	कमजोरी
It is better than before	पहले से तो बेहतर है
	चला भी नहीं जा रहा
Body	शरीर
Leave alone, abandon	छोड़ दे
Everything is fine	सब कुछ ठीक है
	उल्टी-वुल्टी
Open your mouth	मुंह खोलो
Don't drink at night	रात को नहीं पी
Hiccup	हिचकी
Palpitation	कंपकंपी
Liver	लीवर
Pus in liver	लीवर में पस

Such a high fever	इतना तेज बुखार
	टीका-वीका
	टीका लगा देते हैं
	एक तो सांस के लिये टीका लगा दे
	एक ताकत का लगा दे
	एक तो सांस चढ़ रही है
	शूगर तो नहीं है
	सूई लगायें
	एक तो सांस में भी दिक्कत है
Cough	खांसी

Hindi Questions

पहले मरीज़ को क्या हुआ है?

- 1 गुर्दे खराब हो गए हैं
- 2 कैंसर हो गया है
- 3 दिल का साइज़ बड़ा हो गया है
- 4 जौन्डिस हो गया है

दूसरे मरीज़ को क्या हुआ है?

- 1 तेज़ बुखार है
- 2 खाँसी है
- 3 सब
- 4 लीवर में पस पड़ गया है

Urdu Transcription

اب شروع کریں۔۔۔

ان کا چہرے سے ایسا لگ رہا ہے کہ ان کا جو بے نا، کوئی دل کا سائز بڑا ہوا ہے اور وہ اکو سے پتہ لگے گا۔۔۔

تو یہ کب سے چالو کرنا ہے؟

یہ دوائی کتنے دن ہو گئے کھاتے؟

یہ دوائی کھاتے ہو گئے سات دن۔۔۔

پانچ۔۔۔

ہاں۔۔۔

ابھی کھا رہے ہیں نا دوائی؟ تو ابھی زیادہ کیا پر اہلم ہے؟

ایک ایک چمچ یہ چار دفہ دو۔۔۔

یہ۔۔۔

بچے کی دوائی دے دوں۔۔۔

نا اٹھا جا رہا ہے۔۔۔ سانس نہیں ہے۔۔۔

شام کو دے دوں۔۔۔

بیٹھا بھی نہیں جاتا۔۔۔ کھڑا بھی نہیں ہوا جا رہا، چگر آ رہا ہے بہت زیادہ۔۔۔

سانس لو۔۔۔

ایک سو تین بخار ہے آپ کو۔۔۔

کھانسی تو بہت تیز ہے۔۔۔

کس کو؟ کس کو؟

جے۔ کے۔ صاحب کو۔۔۔

ایک سو تین ہے۔۔۔

اور ان کو کھانسی، کاهنسی وانسی؟

کھانسی تو نہیں ہے لیکن کمزوری بہت ہے شریر میں۔۔۔ کمزور تو سب سے ہے۔۔۔

سر، پیسے کتنے ہوئے بچے کے؟

ایک سو دس۔۔۔

ایک ٹیکا لے کے آنا ان کا۔۔۔

جے۔ کے۔ صاحب کا۔۔۔ یہ، ٹیکہ لے کے آؤ۔۔۔

اس کے ستر روپیے ہو گئے۔۔۔

بی۔ پی۔ تو ٹھیک ہے، پیروں میں سوجن تو نہیں ہے؟

سوجن تو ہے۔۔۔ چہرے پر ہے۔۔۔

پہلے سے کم ہے۔۔۔

اچھا، ابھی تو انجیکشن لگا دیتے ہیں ان کو، کچھ آرام آئیگا۔۔۔ یا تو پھر ان کا ایک بار ہارٹ والے ڈاکٹر سے
چیک اپ کرا لو۔۔۔

جی۔۔۔

ہیں۔۔۔ ان کا کیونکہ کچھ لگ رہا ہے تھوڑا ہارٹ میں سائز جو ہے بڑا ہوا ہے۔۔۔ اور دوائی تو جب تک آپ
چیک اپ کرائیں ایک دو دن میں، پر جلدی کراؤ۔۔۔ ایک دو دن میں، جب تک کرائیں یہ دوائی ٹھیک ہے چلنے
دو۔۔۔ یہ بھی دکھا دینا کہ یہ بھئی دوائی کھا رہے ہیں ہم۔۔۔ ٹھیک ہے نا؟

ٹھیک ہے۔۔۔

اور یہ ان کو ایک تو لال والا اور ایک وہ۔۔۔

ٹھیک ہے، آپ ادھر آ جاؤ۔۔۔

(۔۔۔۔) دے دو۔۔۔

بیٹھو، پیچھے بیٹھو۔۔۔

آپ ادھر آ جاؤ۔۔۔

ان کو رات کو تین بجے سے بخار ہو رہا ہے۔۔۔

آپ یہ ٹیکہ لے آؤ۔۔۔

دن میں ٹھیک تھے یہ۔۔۔

ہاں، دن میں ٹھیک تھے، چار بجے سے بخار ہو رہا ہے۔۔۔

رات کو بخار آ رہا ہے۔۔۔ دست، الٹی، کھانسی۔۔۔

آپ ادھر آؤ۔۔۔

رات کو آئے تھے، دکان بند ہو گئی تھی۔۔۔

لیٹریں میں بھی، ٹھیک سے کری نہیں ہے انہوں نے۔۔۔

ہاں۔۔۔ بیٹھو۔۔۔

ایک تو کمزوری بہت ہے۔۔۔ پہلے سے تو بہتر ہے۔۔۔

چلا بھی نہیں جا رہا شریر سے۔۔۔

بات یہ ہے نا، اتنے دن تو تمہیں کہتے رہے چھوڑ دے، چھوڑ دے، چھوڑ دے۔۔۔

باقی سب کچھ ٹھیک ہے۔۔۔ اس کی الٹی ولٹی سب صحیح ہے۔۔۔

منہ کھولو، منہ کھولو۔۔۔ رات کو نہیں پی؟

پی کے آیا ہوں میں؟

نہیں پی رہا؟ اچھا، اچھا۔۔۔ کب سے نہیں پی رہے؟

یہاں چھاتی میں۔۔۔

سانس لو۔۔۔

یہ درد تو نہیں ہے۔۔۔ یہ۔۔۔

ہاں، بہ ہی درد بتا رہے تھے، رات کو کھانسی رہے تھے نا۔۔۔

ایک ان کا الٹراساؤنڈ کراؤ پیٹ کا۔۔۔

(کھانسنے کی آواز)

دنیش ان کی آئی۔ وی۔ نکلواؤ۔۔۔

الٹی ولٹی تو نہیں آ رہی، بس شریر میں بہت کمزوری ہے۔۔۔

چائے بول دو۔۔۔

چائے تو بول دی ہے۔۔۔

ہچکی آ رہی نہ الٹی آ رہی ہے۔۔۔ بس شریر میں بہت کمزوری ہے۔۔۔

بیٹھ جاؤ، بیٹھ جاؤ۔۔۔

بخار پتہ نہیں کیسے چڑھ کیا ہے۔۔۔ ٹھنڈ سے۔۔۔ کپکپی۔۔۔

یہ میرے کو لیور میں کچھ لگ رہا ہے ان کے لیور میں پس لگ رہی ہے، اس لئے اتنا تیز بخار ہے ان کو۔۔۔

چیک اپ تو کرایا تھا اس دن۔۔۔

نہیں، ایک الٹراساؤنڈ کراؤ۔۔۔

کرانا پڑیگا؟

ہاں۔۔۔

کب؟ آج کرا لیں؟

ابھی کراؤ۔۔۔ مطلب تھوڑی دیر میں۔۔۔ ابھی تو ٹیکہ ویکہ لگا دیتے ہیں۔۔۔ اور یا تو ابھی کرا لو یا شام کو کہیں
تو شام کو کرا لو۔۔۔ شام کو رپورٹ۔۔۔

نہیں، ابھی کرا لیتے ہیں۔۔۔

شام کو۔۔۔

شام تک رپورٹ دے دینگے وہ؟

ہاں۔۔۔ اور اب تو ان کو ٹیکہ لگا دیتے ہیں۔۔۔ یہ ٹیکہ لے آؤ۔۔۔

ایک بار ان کا یا تو ہارٹ کا دکھا لو۔۔۔ ہارٹ والے ڈاکٹر کو دکھا دو نا۔۔۔ اور چیک اس کو کرا لینا۔۔۔ باقی، تب
تک دوائی جو دے رہے ہیں وہ ٹھیک ہے۔۔۔

کہاں دکھانا پڑیگا؟

کیوں؟

اب کیا کریں صاحب۔۔

اتنے سمجھدار ہو۔۔ اب پانچ سو والا دینگے۔۔

یہ نا ڈیریڈیکسا لگا دے ان کو۔۔

یہ دیکھ، ایمکوڈ آدھی آدھی۔۔

یہ لو، ایک سوئی لگاؤ۔۔ چلو۔۔

پیچھے بیٹھو۔۔

ادھر آ جاؤ۔۔

پیچھے بیٹھ جاؤ۔۔

ادھر آؤ نا ادھر۔۔

بیٹھو آپ۔۔ پڑھ لیا۔۔

ہاں۔۔

Urdu Vocabulary

Face	چہرے سے
	ایسا لگ رہا ہے
Increased heart size	دل کا سائز بڑا ہوا
	اکو
	کب سے چالو کرنا ہے
Medicine was taken for seven days	دوائی کھاتے ہو گئے سات دن
Is not going up	نہ اٹھا جا رہا ہے
Not breathing	سانس نہیں ہے
	بیٹھا بھی نہیں جاتا
	کھڑا بھی نہیں ہوا جا رہا
Dizzy	چگر آ رہا ہے
Take a breath	سانس لو

You have fever	بخار ہے آپ کو
	کھانسی تو بہت تیز ہے
Cough	کھانسی
Very weak	کمزوری بہت ہے
Weak	کمزور
Vaccine	ٹیکہ
Swelling of the feet	پیروں میں سوجن
Swelling, puffiness, tumidity, inflammation	سوجن
	پہلے سے کم ہے
	انجیکشن لگا دیتے ہیں
	ہارٹ والے ڈاکٹر
Have a checkup	چیک اپ کرا لو
Have it done quickly	جلدی کراؤ
Fever	بخار
Was fine during the day	دن میں ٹھیک تھے
Fever comes at night	رات کو بخار آ رہا ہے
Diarrhea	دست
Vomiting	الٹی
Cough	کھانسی
	لیٹریں میں بھی، ٹھیک سے کری نہیں ہے
Weakness	کمزوری
It is better than before	پہلے سے تو بہتر ہے
	چلا بھی نہیں جا رہا
Body	شریر
Leave alone, abandon	چھوڑ دے
Everything is fine	سب کچھ ٹھیک ہے
	الٹی ولٹی
Open your mouth	منہ کھولو
Don't drink at night	رات کو نہیں پی
Hiccup	ہچکی
Palpitation	کپکپی

Liver	لیور
Pus in liver	لیور میں پس
Such a high fever	اتنا تیز بخار
	ٹیکہ ویکہ
	ٹیکہ لگا دیتے ہیں
	ایک تو سانس کے لئے ٹیکہ لگا دے
	ایک طاقت کا لگا دے
	ایک تو سانس چڑھ رہی ہے
	شوگر تو نہیں ہے
	سوئی لگائیں
	ایک تو سانس میں بھی دقت ہے
Cough	کھانسی

Urdu Questions

پہلے مریض کو کیا ہوا ہے؟

- 1 گردے خراب ہو گئے ہیں
- 2 کینسر ہو گیا ہے
- 3 دل کا سائز بڑا ہو گیا ہے
- 4 جونٹس ہو گیا ہے

دوسرے مریض کو کیا ہوا ہے؟

- 1 تیز بخار ہے
- 2 کھانسی ہے
- 3 سب
- 4 لیور میں پس بڑھ گیا ہے